บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 กรอบแนวคิด

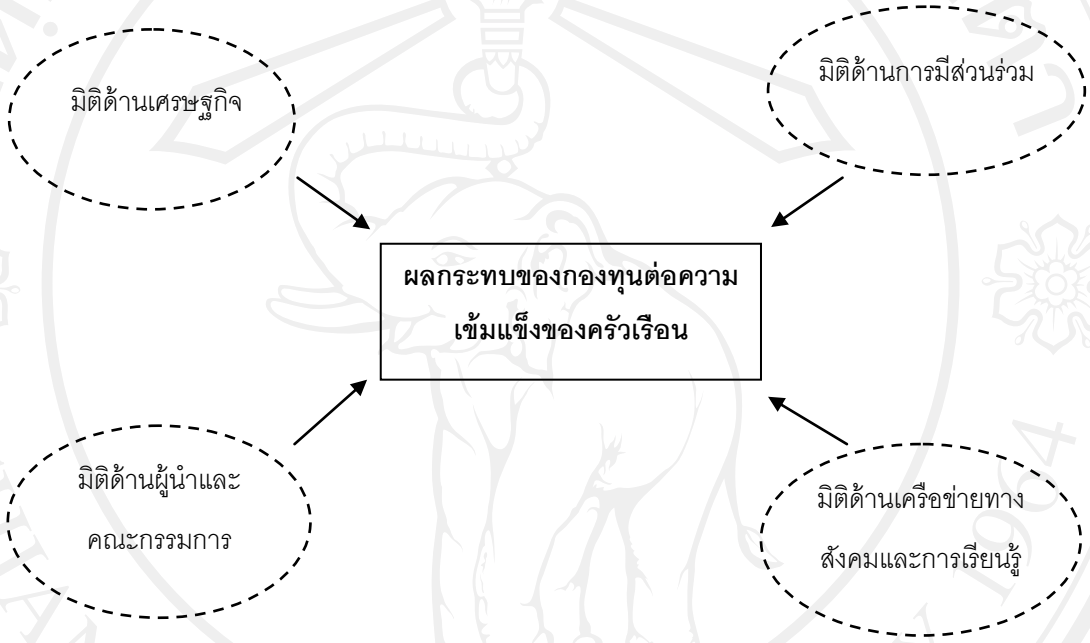

ภาพที่ 3.1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ที่มา : ผู้วิจัย (2555)

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ชุมชนเข้มแข็งถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนา ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง คือการที่ประชาชนในชุมชนต่างๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน โดยมีการเรียนรู้ การจัดการ และการแก้ไขปัญหาร่วมกันของคนในชุมชนแล้วถึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ แต่การที่ชุมชนจะเข้มแข็งได้นั้นต้องเริ่มจากครัวเรือนเสียก่อน จากกรอบแนวคิดงานวิจัยจะเห็นว่าสามารถแยกมิติของความเข้มแข็งของครัวเรือนได้ 4 มิติด้วยกันคือ มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านการมีส่วนร่วม มิติทางด้านเครือข่ายทางสังคมและการเรียนรู้ และมิติทางด้านผู้นำและคณะกรรมการ ซึ่งเมื่อมีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเข้าไปดำเนินกิจการในชุมชนควรจะก่อให้เกิดมิติเหล่านี้ในแก่ครัวเรือน จึงจะทำให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ดังนี้ การที่มีกองทุน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

หมู่บ้านเข้าไปในชุมชนต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน กล่าวคือ เงินจากกองทุนที่ครัวเรือนได้ไปนั้น ต้องก่อให้เกิดการสร้างรายได้ ลดหนี้สิน มีเงินออม หรือสามารถสร้างอาชีพเสริมขึ้นได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการพิสูจน์ว่า เงินที่ครัวเรือนได้ไปก่อให้การพัฒนาศักยภาพของตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และความเข้มแข็งนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากครัวเรือนเพียงครัวเรือนเดียว ต้องเกิดจากการมีเครือข่ายทางสังคมระหว่างกัน อาจจะเป็นการช่วยกันกระตุ้นและคอยตรวจสอบทางการเงินระหว่างกัน เพื่อให้มีเงินหมุนเวียนในระบบและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ส่วนกองทุนหมู่บ้านนั้นจะเกิดขึ้นและอยู่รอดได้ ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกๆฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นชายและหญิง ควรมีสิทธิเท่าเทียมกันในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตั้งเป้าหมายหลักที่ชัดเจน จึงจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นได้ และองค์กรชุมชนจะเข้มแข็งได้นั้น ควรจะมีผู้นำที่มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์มากพอที่จะทำให้สมาชิกในชุมชนเชื่อถือและไว้วางใจ มีคณะกรรมการที่ดี มีความซื่อสัตย์ และให้สิทธิที่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในคณะกรรมการด้วย ควรจะมีสัดส่วนของคณะกรรมการชายและหญิงเท่าๆ กัน การที่มีองค์กรชุมชนเข้าไปต้องก่อให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้แก่คนในชุมชน ให้ทราบถึงที่มาที่ไปและเข้าใจวัตถุประสงค์ขององค์กรชุมชนนั้นอย่างชัดเจน เกิดความรู้และวิทยาการใหม่ๆ เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้นั่นเอง เช่น ความรู้เกี่ยวกับอาชีพใหม่ๆ เรียนรู้เรื่องการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นต้น

3.2 วิธีการศึกษา

3.2.1. การกำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จำนวนสิบกองทุน ซึ่งไม่ทราบจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่แน่ชัดจึงมีการใช้กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้งานวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยคือสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัยซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัด ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงได้กำหนดจำนวนตัวอย่างจากสูตรคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากร โดยอาศัยสูตร Cocharan (1953) ดังนี้

$$n = \frac{p(1-p)Z^2}{e^2} \qquad (35)$$

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เมื่อ n แทนจำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง

p แทนสัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำหนด

Z แทน ระดับความมั่นใจที่ผู้วิจัยกำหนด

e แทนสัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่จะยอมให้เกิดขึ้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดให้สัดส่วนของประชากรหรือค่า p ให้มีค่าเท่ากับ 0.50 ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือค่า Z ที่ร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนหรือค่า e ไม่เกินร้อยละ 5 (โดยที่ค่า Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%) ดังนั้นจึงสามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

แทนค่า $n = \frac{(0.5)(1-0.5)(1.96)^2}{0.05^2}$

$= 385$ คน

จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ คือ 385 คนและเพื่อความน่าเชื่อถือในงานวิจัยครั้งนี้จึงได้มีการปรับจำนวนของกลุ่มตัวอย่างเป็น 500 กลุ่มตัวอย่าง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง นำมาหาค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนักได้ดังนี้

ตางรางที่ 3.1 ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ตำบลคลองตาล	จำนวนผู้กู้ (คน)	จำนวนผู้กู้แบบถ่วงน้ำหนัก (คน)
หมู่ที่ 2	28	(28*500)/613 = 22.8 ~ 23
หมู่ที่ 5	62	(62*500)/613 = 50.5 ~ 51
หมู่ที่ 7	22	(22*500)/613 = 17.9 ~ 18
ตำบลสามเรือน		
หมู่ที่ 2	52	(52*500)/613 = 42.4 ~ 42
หมู่ที่ 3	47	(47*500)/613 = 38.3 ~ 39
หมู่ที่ 4	57	(57*500)/613 = 46.4 ~ 46
ตำบลราวต้นจันทน์		
หมู่ที่ 4	84	(84*500)/613 = 68.5 ~ 69
หมู่ที่ 5	78	(78*500)/613 = 63.6 ~ 64
ตำบลวังลึก		
หมู่ที่ 2	91	(91*500)/613 = 74.2 ~ 74
หมู่ที่ 3	92	(92*500)/613 = 75.0 ~ 75
รวม	613	500

ที่มา: กระทรวงมหาดไทย (2555) และผู้วิจัย

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้จะรวบรวมข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ถึงผลกระทบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชนในอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยการออกแบบสอบถามนั้นจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 คือ คำชี้แจงและรายละเอียดสำหรับการตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 คือ ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและขนาดสมาชิกในครอบครัว และส่วนที่ 3 คือ ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกในแง่ความเข้มแข็งของครัวเรือนของตนเองและชุมชนในห้ามิติ ได้แก่ มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านการมีส่วนร่วม มิติทางด้านการเรียนรู้ มิติทางด้านผู้นำและคณะกรรมการ และมิติทางด้านเครือข่ายทางสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.2.3 การดำเนินการวิจัย

ในขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย จะทำโดยการรวบรวมข้อมูลโดยการสุ่มอย่างง่ายจากการเก็บแบบสอบถามจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอศรีสำโรงจังหวัดสุโขทัย จำนวนสิบกองทุน จำนวน 500 ชุด แบ่งจำนวนตัวอย่างตามค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก อันได้แก่ ตำบลคลองตาลจำนวน 3 กองทุน 92 ชุด ตำบลราวต้นจันทน์จำนวน 2 กองทุน 113 ชุด ตำบลสามเรือนจำนวน 3 กองทุน 126 ชุด และตำบลวังลึกจำนวน 2 กองทุน 149 ชุด โดยผู้เก็บแบบสอบถามจะมีการลงพื้นที่ไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จะทำการแจกแบบสอบถามแก่สมาชิกทั้งสิบกองทุนและรอเก็บที่ละกองทุน เวลาในการแจกแบบสอบถามคือ ช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2555 หลังจากนั้นเมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจะนำข้อมูลมาทำการประมวลผลและวิเคราะห์ผลการศึกษา

3.2.4 วิธีการวิจัย

แบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเข้มแข็งของครัวเรือนในอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ได้ประยุกต์มาจากสมาการดังนี้

$$\ln\left(\frac{p_i}{1-p_i}\right) = \ln\left(\frac{p_i}{1-p_i}\right) + \frac{e_i}{p_i(1-p_i)} = x_i'\beta + u \tag{36}$$

ซึ่ง Odd Ratio คือ

$$\ln\left(\frac{p_i}{1-p_i}\right) = x_i'\beta \tag{37}$$

โดยที่ p คือความน่าจะเป็นที่ $y_i = 1$

1- p คือความน่าจะเป็นที่ $y_i = 0$

ในการศึกษาผลกระทบของกองทุนหมู่บ้านที่มีต่อความเข้มแข็งของครัวเรือนในอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ดังนี้

y คือ ความเข้มแข็งของครัวเรือนจากผลกระทบของกองทุนหมู่บ้าน

$y = 1$ หมายความว่า ถ้ากองทุนหมู่บ้านส่งผลกระทบให้ครัวเรือนเข้มแข็ง

$y = 0$ หมายความว่า ถ้ากองทุนหมู่บ้านส่งผลกระทบให้ครัวเรือนไม่เข้มแข็ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

โดยที่ ความเข้มแข็งหมายความว่า

- การที่สมาชิกกู้เงินไปแล้วเกิดประโยชน์ในด้านที่ก่อให้เกิดรายได้
- การที่สมาชิกสามารถส่งคืนเงินกู้ในแต่ละงวดได้สม่ำเสมอและตรงต่อเวลา
- การที่สมาชิกมีอาชีพที่มั่นคง พึ่งพาตนเองได้ และไม่มีหนี้นอกระบบ

x_1 = 1 เพศหญิง

= 0 เพศชาย

x_2 = อายุ (ปี)

x_3 = 1 ระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย

= 0 ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย

x_4 = 1 สถานภาพหย่าร้าง

= 0 สถานภาพอื่นๆ

x_5 = 1 อาชีพเกษตรกร

= 0 อาชีพอื่นๆ

x_6 = ขนาดของสมาชิกในครอบครัว (คน)

x_7 = รายได้เฉลี่ย (บาทต่อเดือน)

x_8 = จำนวนเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้าน (บาท)

x_9 = 1 ถ้าครัวเรือนไม่กู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้นอกระบบ

= 0 ถ้าครัวเรือนกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้นอกระบบ

x_{10} = 1 ถ้ากองทุนหมู่บ้านมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอาชีพหรือวิธีหารายได้ของครัวเรือน

= 0 ถ้ากองทุนหมู่บ้านไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอาชีพหรือวิธีหารายได้ของครัวเรือน

x_{11} = 1 ถ้ากองทุนหมู่บ้านมีผลทำให้รายได้เพิ่มขึ้น

= 0 ถ้ากองทุนหมู่บ้านไม่มีผลทำให้รายได้เพิ่มขึ้น

x_{12} = 1 ถ้ากองทุนหมู่บ้านมีผลทำให้รายจ่ายลดลง

= 0 ถ้ากองทุนหมู่บ้านไม่มีผลทำให้รายจ่ายลดลง

x_{13} = 1 ถ้ากองทุนหมู่บ้านมีผลทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น

= 0 ถ้ากองทุนหมู่บ้านไม่มีผลทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น

x_{14} = 1 ถ้าเงินจากกองทุนหมู่บ้านทำให้ครัวเรือนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

= 0 ถ้าเงินจากกองทุนหมู่บ้านไม่ได้ทำให้ครัวเรือนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

x_{15} = 1 ถ้ากองทุนหมู่บ้านทำให้ครัวเรือนรู้จักวินัยในการคืนเงินกู้

= 0 ถ้ากองทุนหมู่บ้านไม่ได้ทำให้ครัวเรือนรู้จักวินัยในการคืนเงินกู้

x_{16} = 1 ถ้าสมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมของกองทุน

= 0 ถ้าสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมของกองทุน

x_{17} = 1 ถ้าให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามข้อกำหนดและระเบียบของกองทุน

= 0 ถ้าไม่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามข้อกำหนดและระเบียบของกองทุน

x_{18} = 1 ถ้ามีประชุมเพื่อแจ้งขั้นตอนและผลการดำเนินงานให้แก่สมาชิกในกองทุน

= 0 ถ้าไม่มีประชุมเพื่อแจ้งขั้นตอนและผลการดำเนินงานให้แก่สมาชิกในกองทุน

x_{19} = 1 ถ้ากองทุนหมู่บ้านมีการส่งเสริมสิทธิของผู้หญิง

= 0 ถ้ากองทุนหมู่บ้านไม่มีการส่งเสริมสิทธิของผู้หญิง

x_{20} = 1 ถ้าหญิงและชายในครัวเรือนมีบทบาทในการตัดสินใจกู้เงินจากกองทุนเท่ากัน

= 0 ถ้าหญิงและชายในครัวเรือนมีบทบาทในการตัดสินใจกู้เงินจากกองทุนไม่เท่ากัน

x_{21} = 1 ถ้าสมาชิกมีการรวมกลุ่มเพื่อค้ำประกันเงินกู้ระหว่างกัน

= 0 ถ้าสมาชิกไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อค้ำประกันเงินกู้ระหว่างกัน

x_{22} = 1 ถ้ากองทุนหมู่บ้านมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพและพัฒนาธุรกิจชุมชน

= 0 ถ้ากองทุนหมู่บ้านไม่มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพและพัฒนาธุรกิจชุมชน

x_{23} = 1 ถ้ามีความน่าเชื่อถือและการดำเนินงานอย่างโปร่งใสของคณะกรรมการ

= 0 ถ้าไม่มีความน่าเชื่อถือและการดำเนินงานอย่างโปร่งใสของคณะกรรมการ

การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่าง จะมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 3 ส่วน ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป เพื่อให้ทราบถึงลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของครัวเรือน ผ่านการใช้แบบจำลอง สองทางเลือก (Binary Choice) เพื่อทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปร จากนั้นนำผลที่ได้มาตีความหมายโดยใช้ การวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effects)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในรูปค่าเฉลี่ย เพื่อดูว่าสมาชิกมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัจจัยจากกองทุนหมู่บ้านที่มีส่วนทำให้เกิดความเข้มแข็ง และใช้การวิเคราะห์แบบลิเคิทสเกล (Likert Scale) ในการวัดค่าความเห็นของสมาชิก

โดยมีคะแนนทั้งหมดห้าระดับคือ ระดับมากเท่ากับ 5 ระดับค่อนข้างมากเท่ากับ 4 ระดับปานกลางเท่ากับ 3 ระดับค่อนข้างน้อยเท่ากับ 2 และระดับน้อยเท่ากับ 1 คะแนนที่วัดระดับความคิดจะนำมาหาค่าเฉลี่ยและจัดกลุ่มคะแนนเฉลี่ย เพื่อวัดระดับความคิดเห็น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.21-5.00	เห็นด้วยในระดับมาก
3.41-4.20	เห็นด้วยในระดับค่อนข้างมาก
2.61-3.40	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
1.81-2.60	เห็นด้วยในระดับค่อนข้างน้อย
1.00-1.80	เห็นด้วยในระดับน้อย

3.3 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามีดังต่อไปนี้

3.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย และได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

3.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร หนังสือ งานวิจัย จากแหล่งข้อมูล คือ ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมไปถึงงานวิจัยและบทความทางอินเทอร์เน็ต จากเว็บไซต์ดังนี้ สำนักหอสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved